

Висновки. Проведені дослідження взаємозв'язку товарообороту з фінансово-господарськими процесами в підприємствах показують, що реалізація функцій товарообороту щодо забезпечення фінансового благополуччя підприємства, є актуальною проблемою. Один з напрямків її вирішення – створення механізму регулювання товарообороту під цільовий рівень платоспроможності і фінансової стійкості підприємства. Запропоновані формули 2-4 можуть бути використані для розрахунку цих показників.

Література

1. Мазаракі А.А. Економіка торгівельного підприємства: підручник для вузів / А.А. Мазаракі, Л.О. Лігоненко, Н.М. Ушакова. – К.: Хрещатик, 1999. – 800 с.
2. Ковалев В.В. Финансовый анализ: Методы и процедуры / В.В. Ковалев. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 560 с.
3. Кравченко Л.И. Анализ хозяйственной деятельности в торговле: учебник / Л.И. Кравченко. – Мн.: Новое знание, 2003. – 526 с.
4. Любушин Н.П. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия: учеб. пособие для вузов / Н.П. Любушин, Л.Б. Лешева, В.Г. Дьякова. – М.: «ЮНИТИ – ДАНА», 2001. – 471 с.
5. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия / Г.В. Савицкая. – М.: ИНФРА-М, 2004. – 272 с.

УДК 343. 911

ПРОТИДІЯ РЕЦИДИВНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

Б.М. Телефанко

Львівський державний університет внутрішніх справ

Рецидивна злочинність була і залишається одним із найнебезпечніших видів злочинності. Рецидив має переважно пенітенціарну природу. Злочини, вчинені рецидивістами, переважно тяжкі і більш кваліфіковані. Рецидивісти негативно впливають на нестійких громадян, залучаючи їх у злочинну діяльність.

Ключові слова: рецидивна злочинність, рецидивіст, особа, злочин, виправна колонія, покарання.

Рецидивная преступность была и остается одной из наиболее опасных видов преступности. Рецидив имеет в большинстве случаев пенитенциарную природу. Преступления, совершенные рецидивистами, преимущественно тяжелые и более квалифицированные. Рецидивисты отрицательно влияют на нестойких граждан, привлекая их в преступную деятельность.

Ключевые слова: Рецидивная преступность, рецидивист, лицо, преступление, исправительная колония, наказание.

Recidive criminality was and remains to be one of the most dangerous types of criminality. The recidive has mainly penitentiary nature. Crimes, committed by the recidivists, are mainly heavy and more qualified. Recidivists negatively influence on unsteady citizens, attracting them in criminal activity.

Key words: recidive criminality, recidivist, person, crime, prison, punishment.

Вступ. Рецидивна злочинність, як і злочинність загалом, – соціально- правове явище, яке історично змінюється. Вона являє собою погрозову для суспільства небезпеку. Тому необхідно розуміти її небезпеку і причини поширеності. Рецидивісти становлять приблизно половину кількості всіх засуджених, які відбувають покарання в місцях позбавлення волі. Таким чином, протидія рецидивній злочинності потребує подальшого удосконалення

діяльності всіх видів виправних колоній і, зокрема, середнього рівня безпеки, де здебільшого відбуваються покарання особи, неодноразово засуджені до позбавлення волі на певний строк.

Постановка проблеми. До злочинності як суспільного феномену з давніх-давен звертали увагу багато мислителів. Проблема злочинності завжди перебувала у центрі уваги суспільства. Одним з найнебезпечніших видів злочинних проявів у структурі злочинності, специфічною її групою, що виділяється за особливою характеристикою множинності злочинів, є рецидивна злочинність. Незважаючи на чіткий алгоритм визначення критеріїв, яким повинен відповідати злочин, щоб вважатися рецидивним, проблема детермінації рецидивної злочинності залишається і дотепер невирішеною. І це стосується не тільки нашої держави, але і інших держав світу. На протидію рецидивній злочинності витрачаються з бюджету великі кошти. Зусиль у протидії рецидивній злочинності одних правоохоронних органів мабуть явно недостатньо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Попередженню і протидії рецидивній злочинності в науці приділялась підвищена увага. Великий вклад в наукову розробку відповідних проблем внесли вчені-юристи: А.І. Алексєєв, Ю.М. Антонян, В.С. Батиргарєєва, М.І. Бажанов, Ю. Блувштейн, Ю.І. Битко, С.І. Голік, В.В. Голіна, В.Н. Дрьомін, О.М. Джужа, А.Ф. Зелінський, Т.М. Кафаров, О.Г. Колб, К.А. Панько, Н.М. Пісоцька, В.П. Петков, Е.Я. Стумбіна, М.А.Єфимов, В.А.Шкурко, , О.М.Яковлев та інші автори. Проте не всі аспекти проблеми рецидиву і рецидивної злочинності вивчені достатньо повно. Існує необхідність їх вивчення з урахуванням сьогоденного рівня наукових знань.

Мета дослідження. Вивчення стану рецидивної злочинності в Україні, розробка теоретичних і практичних рекомендацій, спрямованих на протидію рецидивній злочинності.

Виклад основного матеріалу. Злочинність, особливо рецидивна злочинність в умовах поглиблення соціально-політичної та фінансово-економічної кризи в державі, становить серйозну загрозу національній безпеці України. Динаміка рецидивної злочинності свідчить про неухильне її зростання в Україні. У 1991 році було зафіксовано 22,8 тис. рецидивістів, у 2002 році – уже 39,4 тис. Зростання становить майже 65 %. Щорічно в Україні виявляють більше 45 тис. осіб, які раніше вчиняли злочини і які знову вчинили злочини. Із них більше половини осіб мають не зняту або непогашену судимість. За підсумками 8 місяців 2009 року, вперше, починаючи з 2004 року, офіційною статистикою зафіксовано збільшення загальної кількості зареєстрованих злочинів (на 2,9 відсотка), перш за все особливо тяжких та тяжких [1]. Так, згідно статичних даних МВС України у 2005 році виявлено осіб, які раніше вчиняли злочини і які знову вчинили 46 637 осіб. Із них судимість не знята або непогашена у 24 784 особи. У 2006 році виявлено 44 514 осіб і судимість не знята або непогашена у 22 086 осіб. Відповідно у 2007 році виявлено 45 943 особи і судимість не знята або непогашена у 24 086 осіб. У 2008 році виявлено 46 177 осіб і судимість не знята або непогашена у 24 140 осіб. У 2009 році виявлено 49 422 особи із них судимість не знята або непогашена у 25 410 осіб [2].

Погіршення стану і несприятливий прогноз рецидивної злочинності багато в чому зумовлено вкрай негативними тенденціями в кримінально-виконавчій системі України [3, с. 132]. Крім цього у 2008 році 23,7 % осіб [у 2007 році 25,6 %] від загальної кількості засуджених, були раніше судимими і мали не зняту або непогашену судимість, із них раніше було звільнено умовно-достроково 8,8 тис. осіб, або 25,3 % [у 2007 році 23,8 %], тобто кожний четвертий засуджений який мав не зняту або непогашену судимість. У I півріччі 2009 року були раніше судимими і мали не зняту або непогашену судимість 17.2 тис. осіб, або 26,3 % від загальної кількості засуджених, із них раніше було звільнено умовно-достроково 4,2 тис. осіб, або 24,7 % від кількості засуджених осіб [4]. Динаміка рецидивної злочинності (тобто її зміна за певні періоди) загалом збігається із загальною динамікою злочинності. Вона залежить від соціальних та правових чинників і тісно пов'язана з динамікою первинної судимості. На динаміку рецидивної злочинності істотно впливають амністії, помилування, умовно-дострокове звільнення, зміни у кримінальному законодавстві, діяльність правоохоронних органів і інші чинники. Однак необхідно врахувати особливості статистичного обліку, де фіксуються рецидивісти за їх кримінально-правовою характеристикою, а з кри-

мінологічного погляду рецидивістами вважають осіб, які раніше вчиняли злочини, незалежно від того, чи знято або погашено у них судимість [3, с. 31].

Повторне вчинення злочинів здебільшого свідчить про наполегливе прагнення винного продовжувати злочинну діяльність. А вчинення злочину після відбуття покарання – ще й про недосконалість законодавства, діяльності судової і правоохоронної систем, не здатних ефективно впливати на рецидивістів. Стійкість рецидивної злочинності певною мірою підтверджує слабкий вплив кримінального покарання, яке не досягає своєї мети. Судова практика свідчить, що в більшості випадків до рецидивістів застосовуються покарання у виді обмеження волі та позбавлення волі на певний строк. За деякими даними рецидивіст сприяє переходу на злочинний шлях в середньому 3–8 чоловік, особливо з числа неповнолітніх. До того ж рецидивісти є активними носіями і розповсюджувачами традицій злочинного середовища та основним джерелом формування організованих злочинних угруповань, нерідко їхня діяльність набуває ознак професійної.

Наявність високого рівня рецидиву свідчить про те, що на ефективності кримінального покарання може відобразитись недосконалість застосованої законодавчої норми, помилки у виборі судом її виду і розміру. Застосовуване до засуджених позбавлення волі на певний строк не завжди надає на них відповідний виховний і попереджувальний вплив. Досить часто повторне вчинення злочину свідчить також про те, що покарання за перший злочин не відповідало його тяжкості. Основним покаранням за рецидив як і раніше залишається позбавлення волі на певний строк, що не завжди сприяє успішній боротьбі з рецидивною злочинністю. Матеріальна база установ, що виконують покарання у виді позбавлення на певний строк, у сучасній Україні потребує термінової підтримки. Бракує коштів для оновлення матеріальної бази пенітенціарної системи. Переважна кількість слідчих ізоляторів як і частина місць позбавлення волі побудована півтора-два століття тому і модернізувати їх практично неможливо [5, с. 209]. Приміщення, в яких тримають засуджених, є казарменого типу, в кожному з них перебуває по кілька десятків людей. Насправді, чи можуть виправлятися люди у колоніях, якщо в них відбувають покарання пліч-о-пліч злодії, грабіжники, шахраї, насильники, вбивці? На рецидив злочинів також впливає неблагополучна життєва ситуація, у якій знаходяться звільнені з установ виконання покарань.

У суспільстві існує закономірність: чим більша частина населення проходить через місця позбавлення волі, тим більше стає носіїв кримінальної субкультури. Ріст числа позбавлених волі стає, мабуть, новою глобальною проблемою, тому що шкода безпеці, моральному і фізичному здоров'ю вже нанесена і в таких масштабах, що злочинність відступає на другий план. Відомий норвежський вчений Нільс Крісті стверджує: "Необхідно постійно пояснювати, що тюрма більше провокує ріст злочинності, ніж стримує її" [6, с. 27]. Настав час відказатися від думки, що закоренилася в правоохоронних органах (міліції, прокуратурі, судах), що посилення кримінальної репресії, широке застосування засобів по ізоляції правопорушників можуть серйозно вплинути на стан злочинності в державі. Ні суворі санкції, ні страх бути покараним не володіють такою силою, щоб блокувати формування мотивації, яка призводить до суспільно-небезпечного діяння. Генезис злочинності завжди є пов'язаний з соціально-психологічними детермінантами. Це реальність, з якою необхідно рахуватися, приймати до уваги при формуванні політики держави по боротьбі з злочинністю. У державі відсутня єдина скоординована політика запобігання та протидії злочинності. Законотворча діяльність є безсистемною, непослідовною і має у більшості випадків репресивну спрямованість. В Україні всупереч світовим тенденціям щодо декриміналізації збільшується кількість кримінально караних діянь та посилюється кримінальна відповідальність за їх вчинення (інколи з ігноруванням принципу індивідуалізації покарання) [1].

У сучасних демократичних країнах, що розвиваються цивілізованим шляхом, контроль над злочинністю здійснюється демократичними засобами, які не перешкоджають вільному розвитку людини і суспільства. Для тоталітарних суспільств властивим є те, що контроль над злочинністю здійснюється засобами, які мають тоталітарний характер. Ці засоби можуть приводити до вражаючого зниження статистичного рівня злочинних проявів. Але тоталітарні засоби контролю діють шляхом обмеження свободи усіх громадян, а не лише злочинців, тому вони є протиприродними і руйнують механізм нормального існування суспільства, що і підтвердилось історичним досвідом.

Найбільш розповсюдженими видами рецидиву злочинів є крадіжки всіх видів, грабежі, розбої, хуліганство. До 60 % рецидиву злочинів приходиться на перший рік після звільнення від відбування покарання. У зв'язку з цим значна роль у боротьбі з рецидивною злочинністю належить застосуванню кримінально-правових засобів, з допомогою яких досягається своєчасне притягнення до відповідальності, її індивідуалізація і покарання, спеціальне і загальне попередження.

Застосування покарання до раніше неодноразово судимих посилює його каральний аспект, який виражається у збільшенні строків позбавлення волі. Застосування більш тривалих строків позбавлення волі пояснюється тим, що для їх виправлення і попередження нових злочинів вимагається більше часу, ніж іншим засудженим, які не мають такої глибокої соціально-моральної і психолого-педагогічної занедбаності. Разом із цим тяжкість покарання залежить і від умов його виконання (відбування). Рівень безпеки виправної колонії згідно ч.2 ст. 18 Кримінально-виконавчого кодексу України залежить не тільки від цього, чи судимість знята або погашена, але і від того, чи особа раніше відбувала покарання у виді позбавлення волі на певний строк. І це є однією із особливостей кримінально-правової боротьби з рецидивною злочинністю.

Необхідно подолати репресивну свідомість населення, розвінчувати міфи про безальтернативність позбавлення волі в боротьбі зі злочинністю, формувати позитивне ставлення суспільства до процесів реформування кримінально-виконавчої служби України. Використання конструктивних санкцій, що не пов'язані з позбавленням волі сприяють соціальній реінтеграції та враховують інтереси жертв правопорушень. Ресоціалізація засуджених є головною кінцевою метою функціонування кримінально-виконавчої служби. Виправлення та ресоціалізація засуджених є такими ж обов'язковими завданнями в реалізації покарання, як і кара за вчинений злочин. Жодне суспільство не може викоренити повністю злочинність, але воно має протидіяти їй належним чином. Відповідно до розвитку самого суспільства змінюються і засоби протидії злочинності. Чим цивілізованіше суспільство, тим цивілізованіші засоби протидії злочинності. Тому потребує вдосконалення робота кримінально-виконавчої інспекції, на обліку в якій на даний час перебуває майже половина всіх засуджених і роль якої зростатиме у зв'язку з розширенням видів покарань, не пов'язаних із позбавленням волі. Таке вдосконалення має відбуватися за зразком служб пробації, що створені у багатьох європейських державах. Необхідне також подальше вдосконалення діяльності установ виконання покарань шляхом створення умов для виправлення і ресоціалізації засуджених, здобуття ними освіти та набуття професії, їх соціальної адаптації в суспільстві, приведення умов тримання осіб, узятих під варту, та які відбувають покарання, у відповідність із вимогами Європейських пенітенціарних правил. Однак певна частина цих засуджених не стає на шлях чесного і трудового життя після звільнення від відбування покарання.

Висновки. Рівень рецидиву злочинів знаходиться у прямій залежності від особистісних властивостей засуджених, впливу на них засобів виправної дії у період відбування покарання і соціального оточення після звільнення з місць позбавлення волі. І така постановка проблеми про взаємний зв'язок рецидиву з ефективністю покарання, актуальністю трудового, побутового влаштування і подоланням впливу “воровських” ідей є важливою і перспективною. Протидія рецидивній злочинності займає одне з центральних місць в науці кримінального, кримінально-виконавчого права, кримінології, в діяльності суспільства і держави. Аналіз законодавчого визначення рецидиву злочинів, статистичних показників рецидивної злочинності, шляхів і способів нейтралізації причин і умов, що породжують рецидив, приводять до висновку, що комплексні дослідження в цьому напрямку необхідні.

Література

1. Рішення Ради національної безпеки і оборони від 11.09. 2009 року.<http://zakon.rada.gov.ua>
2. Статистика МВС. Стан та структура злочинності в Україні (2008–2009 рр.). <http://mvs.gov.ua>
3. Кримінологія: Навч. пПосібник / За заг. ред. О.М. Джужу. – К.: Прецедент, 2006. – 198 с.
4. Вісник Верховного Суду України. Судова статистика. www.scourt.gov.ua

5. Александров Ю.В. Криминология: Курс лекций / Ю.В. Александров, А.П. Гель, Г.С. Семаков. – К.: МАУП, 2002. – 296 с.

6. Тюремная реформа в странах бывшего тоталитаризма // Материалы международной конференции. – М., 1993. – Вып. 1.

УДК 342.951 : 351.822 (477)

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Пісний В.М.

Львівський університет бізнесу та права

І.Я. Хитра

ЛьВДУВС

У статті досліджується адміністративно – правове регулювання механізму фінансової звітності банків в Україні. На підставі міжнародної практики аналізується правове регулювання банківської системи в сучасних умовах інтеграції України до стандартів країн європейської співдружності.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, банківська діяльність, фінансова звітність, бухгалтерський облік, Національний банк України, фінансовий стан банку.

В статье исследуется административно – правовой механизм финансовой отчетности банков в Украине. На основании международной практики анализируется правовая регуляция банковской системы в современных условиях интеграции Украины к стандартам стран европейского содружества.

Ключевые слова: административно-правовая регуляция, банковская деятельность, финансовая отчетность, бухгалтерский учет, Национальный банк Украины, финансовое состояние банка.

In the article explored administratively is a legal mechanism of the financial reporting of banks in Ukraine. On the basis of international practice the legal adjusting of the banking system is analysed in the modern terms of integration of Ukraine to the standards of countries of the European concord.

Key words: administrativno-pravove adjusting, bank activity, financial reporting, record-keeping, National bank of Ukraine, financial state of bank.

Постановка проблеми. Адміністративно-правове регулювання банківської діяльності в Україні повинно бути спрямовано на захист інтересів вкладників та підтримку стабільності національної банківської системи, а отже, і створення прозорої фінансової системи. Прозорість фінансів є одним з важливих чинників забезпечення належного управління і набуває великого значення для досягнення макроекономічної стабільності та якісного економічного зростання за умов глобалізації. Децентралізація економічної діяльності в цілому та фінансових потоків зокрема є однією з визначальних характеристик сучасного розвитку, без врахування якої неможливо проводити ефективну економічну політику. При цьому в основі відносин між державою та приватним бізнесом повинна лежати філософія партнерства, яка передбачає в тому числі й механізми взаємної відповідальності [1, с. 116]. Для України це має надзвичайно важливе значення, оскільки національні бізнесові структури постійно розвивалися в екстремальних умовах, які в тому числі створювалися державною фінансовою політикою.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значний вплив на дослідження у галузі фінансового права та банківської діяльності з приводу фінансової звітності справили наукові